

ut in proposito habetur d. cap. 1. de *Postulat. prelat.* et cap. 1. de *Concess. prebend.* in 6, accedente etiam ipsa consuetudine, ac stylo curiæ Romanæ. Idque haud immerito: tum quia non tam facile possunt publicari constitutiones pontificiæ in singulis totius orbis christiani provinciis, sicut leges imperiales in singulis imperii provinciis, nunc modicam Europæ partem occupantibus; qua de causa ut inquit Joan. Monachus in c. *In generali de Reg. jur.*, in 6. et post ipsum Navarrus cit. consil. 1, n. 20. de *Constitut.*, Papa dicitur habere pedes plumbeos, non plumeos; tum quia totus mundus censetur una provincia respectu papæ, can. *Cuncta per mundum.* 9. q. 3. cum similibus; et quia Romæ sunt omnes fere nationes de mundo, verisimile est, quod quando ita publicatur constitutio nova, præsentis nationes ipsam sufficienter notificent in propriis provinciis, ut proinde in his non sit opus nova promulgatione, prout dicitur Ant. Burgosius. loc. cit. numer. 210. et 211. Idque eo magis, quod tales constitutiones emanant a Christi in terris vicario, atque circa materias spirituales, et animarum salutem concernentes, de quibus proinde cognoscendis majorem debent habere curam subditi Papæ, hoc est, fideles, quam subditi Cæsaris, de temporalibus, quibus præest.

123. *Atque solutio incommodorum, quæ contra eam obijci solent.* — Neque urgent quedam incommoda, quæ contra hanc sententiam obijci solent: ut puta, quod lex non possit obligare ignorantes. Nam in confesso est, si Papa expresse declaraverit, quod ad obligationem bullæ suæ de novo editæ sufficiat sola publicatio Romæ facta (prout inter alios declaravit Clemens VIII in sua 115 constitutione, *Quæcumque.* § 15, quæ refertur tom. III. *Bullarum Romanæ*: ac Urbanus VIII in bulla, quæ incipit, *Romanus pontifex.*, 28 augusti 1624 edita; et in alia Bulla, quæ incipit, *Secretis.*, eodem anno, die 11 decembris emanata, quarum utraque habetur tom. IV. dieti *Bullarum*, constit. 25. et 35. dieti pontificis; ac novissime Innocentius XII, in bulla, quæ incipit, *Speculatores Domus Israel*, edita 1694. die 4 novembris) Tunc, inquam, in confesso est aliam publicationem in regnis, provinciis, diocesisibus, vel civitatibus non requiri; et tamen possent adduci eadem inconvenientia; ergo hæc nec in aliis casibus urgeant. Et ratio, quia hujusmodi bullæ, seu constitutiones apostolicæ Romanæ solemniter publicatæ, licet

quantum est ex parte sui, ac in actu primo, omnem obligandi vim habeant pro toto orbe christiano; tamen in actu secundo non obligant quoad culpam, aut pœnam, nisi postquam sufficiens earumdem notitia fuerit habita, vel saltem haberi potuerit.

124. *Nullitas actus in contrarium gesti, inducta per legem, an sit pœna?* — Et quamvis ejusmodi constitutiones, etiam in casu veræ ignorantie obligent quoad nullitatem actus in contrarium gesti, uti probat stylos curiæ Romanæ juxta tenorem ipsarum in foro externo procedentis, hoc ipsum tamen proprie non censetur pœna, qualis est, quæ inducitur in odium alicujus, et diminuit ipsius patrimonium, seu tollit jus quæsitum, sed potius censetur inhabilitas ad sic agendum, ex defectu ejuspiam solemnitatis, vel alia gravi de causa inducta a jure, sive nova constitutione apostolica. Abbas in c. *Cognoscentes*, n. 4, h. t. junctis iis, quæ superius, n. 108, dicta fuerunt de legibus, in quibus nominatim de præteritis cavetur: non quia tales leges inducunt nullitatem, seu cassationem actus in contrarium gesti, si hoc censeretur damnosum, ac pœnale, hoc ipso res, quæ culpa caret, in damnum vocaretur, contra expressum textum cit. c. *Cognoscentes*, 2. h. t.

125. *Allegantur auctores, appositam sententiam sive negativam tenentes.* — Secunda, et priori directe opposita sententia, est non paucorum doctorum asserentium, spectato rigore juris, et nisi aliud in bulla pontificia exprimat, ad obligationem ejus, præsertim pro foro conscientie, non sufficere solam promulgationem Romæ factam. Et hæc opinio imprimis fundatur in auctoritate: siquidem ita sentiunt Navarrus, cap. XXIII. *Manual.* n. 44, appellans hanc opinionem communem, et veram antiquorum; et rursus d. consil. 1, constitut. n. 18 seqq. dicens, quod attento solo jure scripto hæc opinio videatur verior. Abbas Panormitanus, licet dubitative, in c. *Cognoscentes*, num. 7. h. t. istam sententiam probans ex eo, « quod jus civile expresse dicat de tempore publicationis in provincia, et jus canonicum non dicat oppositum; quinimo idem dicat can. 1. de *Postulat. prelat.* et can. *Proposuiti.* circa finem dist. 82. » ubi fit mentio factæ publicationis in provincia, ad ostendendam obligationem constitutionis pontificiæ, favetque textus in can. *Quod dicitis*, dist. 16. Eadem sententiam tenet *Summa* angelica: 7. *Lex*, quæst. 12. pro qua insuper allegatur Ant. de Butrio in

cap. II. n. 20. et Imola, ibid. n. 17. de *Constitut.* quamvis addant contrariam opinionem servari in practica, et consuetudine. Zabarellus, Felinus, Jo. Monachus, multique alii a Farinacio d. part. 1. *Fragment. crimin.*, n. 686 relati, quorum plures hanc opinionem dicunt partim æquiorum, partim magis communem. Et hanc ipsam sententiam tenent ex theologis Medina 1. 2, quæst. 90, art. 4, Sotus, lib. I. de *Justit.*, q. 1. art. 4. Ver. *At vero summo pontifice*; Sa. 7. *Lex*. n. 9. cam. quæ censet probabiliorum Lessius lib. II. de *Justit. et jur.*, cap. XXII. dubitat. 13. n. 98. et in praxi tutam Layman lib. I. tract. IV. cap. III, n. 6. Ipsamque inter alios novissime secuti sunt Petrus Marchantias, tom. II. *Tribunalis*, tract. I. tit. VIII. quæst. 8. ac Bernardus Sannig. tom. II. *Theologicæ scolasticæ*, tract. de *Legib.*, dist. 3, quæst. 6. atque probabiliorum censet Pirhing tit. de *Constitut.*, n. 31. et Ludovic. Engel. eod. n. 67. Ut præin huic opinioni non desit probabilitas extrinseca, ex auctoritate tot doctorum ipsam tenentium desumpta.

126. *Eadem sententia probatur rationibus, ac iuribus.* — Eadem sententia probatur insuper rationibus, quarum prima et principalis est hæc: Quia pontifices volunt jus civile servari, ubiqueque jure canonico nihil est specialiter constitutum, juxta illud vulgatum, cap. I. et II. de *novi oper. nuntiat.* « Sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita et sacrorum statuta canonum principum constitutionibus adjuvantur. » Atqui circa modum promulgandi leges ecclesiasticas in jure canonico nihil habetur specialiter constitutum; ergo erit recurrendum ad jus civile, quod ad legum obligationem requirit, ut promulgentur in singulis provinciis, juxta sæpe dictam auth. « Ut factæ novæ constitutiones, » etc., collat. 8. Id ipsum confirmant iura proxime per Abbatem allegata, in quibus ad ostendendam constitutionum ecclesiasticarum obligationem fit mentio factæ earumdem publicationis in provincia; ut in can. *Proposuiti.* dist. 82, et cap. I. de *Postulat. prelat.*, et can. *Quod dicitis*, dist. 16.

127. *Eadem sententia probatur rationibus, ac iuribus.* — Confirmatur alteris eadem sententia ratione. Quia ipsimet summi pontifices de facto in nonnullis constitutionibus suis requirunt, et mandant publicationem fieri in singulis provinciis, et aliis locis per eos specificatis: ut patet ex c. *Cum infirmitas.* de *Pœnit. et remiss.* et c. *Sicut olim.* de *Accu-*

sat., etc. *Quoniam simoniaca, de Simon.* et c. *Ita quorundam*, et c. *Ad liberandum de Juræis* juncto concilio Tridentino, sess. 24. cap. 1, de *Reformat. matrim.* et bulla Urbani VIII, die 1 aprilis 1627 edita, quæ incipit, *Pastoralis* (ac refertur tom. IV. *Bull. Rom.* constit. 62. cit. pontific.), ubi non obstante quod § 26. pontifex asserat, quod facta Romæ solemniter promulgatione « non sit verisimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur: » nihilominus § 27. vult ejus publicationem fieri in provinciis, et diocesisibus: ergo ipsimet pontifices videntur agnovisse, per solam publicationem Romæ factam, non sufficienter promulgari legem ad obligandum totum mundum, saltem pro foro conscientie. Huc etiam faciunt illæ constitutiones, supra n. 123. jam allegatæ, in quibus pontifex expresse declarat, quod facta Romæ earumdem solemniter publicatione omnes perinde arcentur, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent: nam hoc superfluum foret apponere, si pontifex generaliter, et absque tali declaratione per legem Romæ dumtaxat promulgatam intenderet illico totum mundum obligare. Quia igitur in lege nec syllaba debet esse superflua, et sine mysterio aliquid operandi. Fagnanus in c. *Tuaran.* n. 26. de *Privileg.* (aliocquin enim frustra membranas occupat can. *Si Romanorum*, dist. 19.) Hinc, in talibus bullis oportet admittere quid speciale, quod non reperitur generaliter in omnibus; nempe quod illæ statim adstringant, licet non promulgentur in provinciis, non item cæteræ, in quibus deest ejusmodi clausula.

128. *Eadem sententia probatur rationibus, ac iuribus.* — Accedit, quod durum videatur dicere, quod omnes constitutiones, quæ passim motu proprio summi pontificis Romæ fiunt, et publicantur, illico obligent ultimos quosque fideles Septentrionis, et Occidentis, Æthiopes item et Indos, aliosque nullam ipsarum notitiam habentes. Nam, ipsamet lex Christi Domini, quando per apostolos post adventum Spiritus sancti Jerosolymis die Pentecostes solemniter promulgabatur, non idcirco tunc pro toto orbe terrarum censèbatur sufficienter publicata fuisse, donec etiam in aliis provinciis successive prædicaretur: proinde tempus obligationis suæ non simul incoepit apud quoscumque populos, sed quibusdam incoepit tempus ad mensem post Pentecosten, et aliquibus ad annum, aliquibus ad decem annos, et sic deinceps,

sicut eis prædicabatur, ut docet Scotus in 4. dist. 3. q. 4. § *Quantum ergo*, cum aliis.

129. *Nec non solutione jurium in contrarium allegatorum.* — Nec obstare videtur cap. 1. de *Postulat. prælat.* juncto cap. 1. de *Concess. præbend.* quæ pro priori sententia n. 119 et 120 allegantur. Nam, quod attinet hoc posterius, textus ibidem relatus, est allegatio partis, non dispositio juris, ut liquet ex contextu. Deinde dictum cap. 1. § *Nec obstare, de Concess. præbend.* in 6, loquitur de constitutione singulari, nempe de privilegio cuiusdam specialiter concessio: quo in casu fatendum est sufficere scientiam illius, ad cuius favorem constitutio illa specialis edita fuit, neque opus esse alia solemnii publicatione. Per hoc tamen nihil infertur, quantum attinet ad propositum, ubi sermo est de constitutione generaliter lata, et omnes obligante.

130. *Quin et retorsione*, cap. 1. de *Postulat. prælat.* — Nec etiam urgere videtur cap. 1. de *Postulat. prælat.* Nam ibidem fit mentio tantum de constitutione particulari, continente sententiam interdicti localis regni Francorum, quæ, si aliud tempus non exprimitur, statim ligat præsentis, absentes autem post tempus arbitrarium, prout supra n. 113. in simili dictum est: non autem de constitutione pontificia generaliter lata pro toto mundo, de qua impræsentiarum est sermo: unde etiam Menochius, lib. II. de *Arbitrar. judic.*, casu 185, n. 17, textum illum in solo casu interdicti de jure canonico procedere arbitratur. Insuper, cum ibidem sententia interdicti dicatur solemniter publicata in regno, et provincia (quamvis non in diocesi Altisiodorensi) atque observata in ecclesia metropolitana: textus ille potius deservit ad probandam hanc posteriorem sententiam (prout etiam Abbas proxime relatus eodem utitur pro sua probatione) videlicet ad obligationem constitutionum pontificiarum de rigore juris requiri earumdem publicationem in provincia et hujus metropoli, juxta Auth. « Ut factæ novæ constitutiones, » atque in casu cit. cap. 1. de *Postulat. prælat.*, observatum fuit. Neque ratio pontificis plus intendit, nisi contra frivolam cuiuspiam magistri excusationem ostendere, quod non sit necesse, legem solemniter editam, et publice promulgatam, singulorum auribus specialiter inculcare, ut dictum num. 110.

131. — *Respondetur ad stylum curiæ Romanæ.* — Nec tandem urgere videtur consue-

tudo, ac stylus curiæ Romanæ. Nam hic procedit pro foro externo, quando causæ Romam devolvuntur; ac præsertim tunc, quando litigatur super valore, seu nullitate actuum in contrarium gestorum, ob dicta num. 124. Deinde idem stylus curiæ habet præsertim locum in causis beneficialibus, et aliis in quibus pontifex habet liberam dispositionem, can. *Licet ecclesiarum*, 2. de *Præbend.* in 6. ac notat Engel. h. t. num. 76.

132. — *Resolutio practica præsentis, et adeo controversæ questionis.* — Resp. II. Quod ad praxin attinet, in resolutione practica præsentis quæstionis, tanto auctoritatum et rationum pondere hinc inde firmatæ, subditis standum imprimis erit iudicio superiorum suorum: nam his in dubio obedire tenentur, can. *Quid culpatur*, 23. q. 1, juncta Glossa ibid. §. *Iniquitas*. et doctores passim. Quanquam hic simul advertendum sit, præsentem quæstionem procedere dumtaxat de decretis pontificiis constitutivis, hoc est, novam legem condentibus, sive jus novum constituentibus: non item in declarativis, hoc est, mere declarantibus jus naturale, divinum, aut ecclesiasticum antiquum: nam ulro conceditur, ad declarationem juris antiqui non requiri novam publicationem, ut dictum in proemio n. 132. Deinde, quanta cum reverentia bullæ apostolicæ sint recipiendæ, aliunde liquet; utpote cum sic debeat reputari statutum Pape, ac si de ore Dei, vel beati Petri prolatum fuisset, can. *Sic omnes*, dist. 19. juncto cap. *Quanto, de Translat. episcop.* cum similibus.

133. *Circa eam attendenda est praxis, et consuetudo locorum.* — Ulterius circa resolutionem practicam hujus quæstionis attendenda est praxis, et hactenus recepta locorum consuetudo, utpote quæ (dummodo cæteroquin sit rationabilis) tantæ est efficacæ, ut non solum jus dubium (quale est præsens, ob tantam auctoritatum, et rationum varietatem) interpretari possit, c. *Cum dilectus, de Consuetud.* cum concordantiis; sed etiam legi cæteroquin claræ, tempore longævo derogare valeat, cap. ult. de *Consuetud.*

134. *Ratio cur multæ bullæ pontificiæ in variis regionibus non obligent.* — Unde tenendo etiam primam, seu communiorem, ac num. 118 et seqq. explicatam sententiam, dici poterit, quod quidem lex pontificia, simul ac Romæ publicata est, quantum est ex parte sui, ac in actu primo, omnem obligandi vim habet pro toto orbe christiano: cur autem

quoad actum secundum (id est, ut quis re ipsa constringatur) non statim omnes obliget, id non proveniat ex defectu legis, aut promulgationis, sed ex defectu alicujus conditionis accidentalis; puta, quia etiamnum ignoratur, aut quia alicubi successu temporis denuo in desuetudinem abiit. Layman. lib. I, tract. IV, cap. II. n. 4. Idipsum amplius declarat Guillelmus Herincx part. II. *Summæ theologicæ*, disp. 3. de *Legibus*, n. 117, sic inter alia loquens: « Ex his patet, quomodo multæ leges, seu bullæ pontificiæ, in variis regionibus non obligent; videlicet, quia vel in iis neque divulgatæ seu publicatæ, neque acceptatæ fuerunt, consentiente, seu tacite connivente pontifice; vel quia defectu publicationis, et acceptationis, esto in principio culpabili, tandem in perfectam desuetudinem desierunt. Illud autem plerumque oritur ex eo, quod ordinarii frequenter advertant, aut existiment, ac sæpe non infundate, leges varias non congrue publicæ utilitati suarum diocesum ob inveteratas, et rationabiles earumdem consuetudines, genium plebis, defectum finis legis, v. g. quia lata fuit ob pericula, et defectus, qui ibidem generatim non grassantur, imo vix noscuntur, etc. Interdum etiam ordinarii ob potestatem laicam non possunt exequi pro libitu suo mandata apostolica. Interea vero tempore fluente in desuetudinem leges abeunt, antequam usu recipiantur. » Hæc ille. (ADNOTATIO XVI.)

§ VI.

DE ACCEPTATIONE LEGUM, SEU CONSTITUTIONUM.

135. *Lex quando censeatur acceptari, ac esse usu recepta?* — Supponendum breviter, quod lex post promulgationem debite factam tunc censeatur acceptari, quando communitas eam approbat verbo, scripto, aut alio signo, v. g. quando ipsam in casu occurrente observat. Insuper dum communitas legem observat, dicitur « Lex esse usu recepta. » Hoc prænotato

136. *Ad intrinsecam legis constitutionem non requiritur acceptatio populi.* — Quæritur I. Utrum ad legem humanam requiratur acceptatio populi? Resp. Ad naturam et intrinsecam constitutionem legis humanæ non requiritur acceptatio populi, ac proinde ante hanc lex cæteroquin justa jam obligat; quamvis per acceptationem et usum accidentaliter perficiatur, seu confirmetur. Ita Fagnanus

in c. *Treugas*, n. 48. de *Treuga*. Suarez, lib. III. de *Legib.* cap. IX, num. 6; Pirhing, h. t. n. 45; Castro Palao, part. I. tract. III, dist. 1, punct. 13, estque communior aliorum, et nunc post decretum Alexandri VII. proxime allegandum, fere indubitata; quamvis olim multi oppositum docuerint; ac præsertim Navarrus, cap. 23. *Manual.* n. 41 et consil. 1, n. 23, de *Constitut.* ubi post Dominicum et Felinum, quos citat, docet, quod « Lex, antequam recipiatur saltem per majorem partem civitatis, cujus pars transgressor, non liget, quoniam promulgari videtur cum conditione, si recipiatur saltem per majorem partem. » Hæc Navarrus.

137. *Nam ex parte legislatoris neque deest potestas.* — Probatur autem nostra conclusio: quia ad hoc, ut lex intrinsece censeatur constituta, et vim habeat obligandi subditos, duo ex parte legislatoris requiruntur, et sufficiunt; videlicet potestas, et voluntas obligandi subditos ad legis observantiam, arg. c. *Cum super*, 23. de *Offic. delegat.* Sed neutrum horum deest supremo principi, ut puta summo pontifici, vel imperatori. Non quidem potestas, nam hanc non deesse summo pontifici, utpote supremo fidelium pastori, Christianique in terris vicario, fatentur omnes catholici. In imperatorem autem populus lege Aurea omne suum dominium atque potestatem contulit, l. 1. ff. de *Constitut. princip.*

138. *Neque deest voluntas obligandi subditos.* — Neque deest voluntas. Nam verba legis (uti supponitur) simpliciter præcipiunt: atqui præceptum absolute positum non obligat sub conditione, si subditus velit acceptare, sed absolute inducit necessitatem obediendi; alias potius foret lex consilii, seu exhortationis, quam præcepti, text. clar. can. *Quisquis*, 14. q. 1; ergo. Confirmatur: quia, quando principes sanciunt novas leges, etiam poenis ac suppliciis cogunt subditos ad legum observantiam, et executionem, can. *Præceptis*, dist. 12. et can. *Non frustra*, 23. q. 5. cum similibus: ergo hoc ipso censentur habere voluntatem subditos simpliciter obligandi, et non sub conditione dumtaxat, « Si lex recipiatur. » Quinimo hæc sententia de facto videtur amplius indubitata, ob novissimum decretum Alexandri VII. qui anno 1665, die 24 septembris, inter alias propositiones etiam sequentem, ordine 28, damnavit: « Populus non peccat, etiamsi absque illa causa non recipiat legem a principe promulgatam. » Hoc enim illico sequeretur, si leges